

actione erga Deum tam sanctæ ac tam augustæ auctorem Religionis. Secus faciunt Theistæ : nam in iis omnibus, quæ non capit infirma ratio, obstrungunt sapientiam Dei infinitam ad respondendum suis dubiis : ad evidentiam credibilitatis claudunt oculos, ne videant : ad vocem Magistræ, quam Deus in terris constituit falli et fallere nesciam, occludunt aures, ne audiant : et non tam cupiunt Religionem revelatam, hujus mysteria et dogmata sibi manifestari, quam ignorari ab omnibus. Quæ imbecillitas, protervia, impietas ?

Obj. IV. Christiani nec de altitudine, nec de profunditate mysteriorum solliciti sine ullo examine prævio credunt, quia credunt : quæ vero sapientia, etiam maxime abhorrentia a recta ratione facillime credere ? quæ spiritus fortitudo, maximas difficultates minime curare ?

RESP. Si Deus mysteriorum clavem in terris posuissest : si mortalibus concessum esset, in ipsa Dei essentia (in qua veritatum omnium pulcherimus ordo et nexus splendidissime relucens) mysteria et dogmata intueri ; omnis omnino difficultas et obscuritas dudum evanuissest. Verum quia et Deus in mysteriis maxime absconditus esse voluit, et mens humana præsertim in supernaturalibus plurimum caligat; nonnisi in ænigmate nunc videmus, et quoad vivimus, nunquam ab omni difficultate ac obscuritate libera erit fides nostra. Theista quam putide, tam insipide suam fidem patitur expugnari a difficultate, quam ex sola ratione dissolvere non valet; et suam mentem ab illa obscuritate, quæ nihil obest fidei, et quæ meritum fidei auget, penitus excæcari. Sic vero sua sponte excæcatum nihil plane movent motiva credibilitatis evidentissima pro veritate Christiana; nihil necessaria fides quarundam veritatum etiam naturalium, quamvis inter se pugnare videantur ; nihil arma quæcumque tam rationis, quam Revelationis, ad quævis dubia valide profliganda. Quæ imbecillitas mentis, illi non absimilis, qua virtus homo ab indomitis affectibus et temptationibus proruit in abyssum vitiorum : nec absimilis hæreticorum imbecillitat, qui cum rationi suæ nimium confidant, quin tamen cum ea totam mysteriorum sublimitatem rite possint conciliare; revelationi superaddunt spiritum privatum suis sensibus et affectibus accommodatum, et ex hoc magistro errorum omnes errores.

Mavult igitur Theista dubitare, ubi orthodoxus firmissime credit, dissipatis ab infallibili auctoritate omnibus dubiis ac controversiis fidei; mavult cœcire Theista, ubi Christianus ambulat in admirabili lumine fidei; mavult eternum perire Theista, quam difficiliori pugna victoram, fidem veram, eternamque salutem sibi comparare.

§ III. COROLLARIA.

Hominem orthodoxum fidei divinæ difficultas, quæ Theistas dejicit, ne movet quidem. Nam ex idea Dei ceu Entis infinite perfecti probe intelligit, quod nihil transcedat omnipotentiam : abyssum divinorum judiciorum quo minus valet perscrutari, eo demissius reveretur : mirabilia divinæ charitatis symbola erga homines quo magis rationem excedunt, eo ferventius

spem illius animant : ex consideratione immensæ Majestatis divinæ despicit omnes humanæ mentis argutias: fortissimæ antitheses eum vel minimè tangent aut angunt, non quod earum vim non sentiat, sed quod in Petra fundata sit ejus fides adversus omnes procellas ac tempestates invicta : illud Theistarum ἀδύνατον hoc uno refellit; tametsi incomprehensibilia, non tamen incredibilia sunt, quæ fecit infinita virtus, et revelavit eterna veritas : quamvis infirma et limitata ejus sit ratio, tamen fides ejus (qua toto corde suscepit omnia, et quæ sunt in ipso Deo, et quæ sunt extra Deum facta a Deo, et quæ facere potest Deus) fere ad sensum S. HILARII immenso et omnipotenti Deo commensuratur. En spiritus vere fortes et liberos ! uni Deo servire ex toto corde, et solum Dei beneplacitum habere pro norma credendi et videndi; hæc aurea servitus, vera libertas, et fortitudo spiritus nobilissima est. En Religionem prudentum ! credibilitatis evidentiam expendere, Deo revelanti captivum subdere intellectum, prime et summæ veritati firmissimum præstare assensum, et Dominum gloriæ, quo modo cognitus est, ad præscriptum tam rationis, quam Revelationis glorificare.

Igitur orthodoxus ad criteria rationis, ad Theistarum deliria, inter mundi pericula, et hominum scandala tam constans et immotus in fide pretendit meliori jure compellari spiritus fortis; sed omnis ejus fortitudo in Deo est, sicut fiducia ejus omnis in confessione suæ imbecillitatis; ejus anxietas et metus in consideratione ruine tota natura et a scientiis instructissimorum virorum ; ejus sapientia in humilitate, in abnegatione sui, in submissione ad Ecclesiam, quæ divino spiritu agitur; cum noverit oppositam hisce arrogantium Theisticæ imbecillitatis, insipientiae ac perditionis causam esse.

SECTIO II.

THEISTÆ VERIUS SUNT ATHEI AC IMPII SECTARIIS AC PAGANIS

FACILE DETERIORES.

§ I. PRÆCOGNITA.

Mirum videri jure possit, quid sit, quod Judæum, Mahumetanum, aut Paganum facilius ducas, quam hodiernum incredulum reducas ad Christum. Nonne enim illis suam superstitionem infantie præjudicia, inveterata consuetudo, exempla majorum, præcepta magistrorum, et propensio ad sensibilia dumtaxat et corporea efficacissime ita persuadent, ut ab omni novitate (præsertim quæ humanam rationem exsuperet, et secum ipsa in multis pugnare videatur) maxime abhorreant? His vero (eo quod una cum primo rationis usu acceperint revelationem, statimque mysteria nostre fidei amplexi sint ac venerati, Deum Unum in tribus personis, Verbum Incarnatum in sinu Virginis, Deum Hominem pro salute hominum crucifixum, resurre-

ctionem omnis carnis, piorumque præmia et supplicia impiorum sempiternæ) necessarium non erat prejudicia depellere, fidem mutare, aut Deum, quem antehac adoraverunt, concremare. Lex quippe Christiana, lex illorum prima, et ad usque transitum ad incredulos unica extitit; proinde multo his facilius erat manere, quam illis fieri Christianos. Nimirum evidens est (quod nonnulli sua a Theismo ad Christianismum opitulante Deo reversi confessione attestantur) Theismum non mentis incredulæ, sed depravati cordis abortum esse; qui cum per effrenem licentiam sentiendi, vivendi, et audendi quidlibet adoleverit, excrescat in portentum hominis sine Deo, sine ratione, sine fide, sine honestate, sine humanitate.

§ II. THEMATA.

I. *Theistæ seu Naturalistæ re ipsa sunt Athci.*

PROBATIO. Qui aut Deum negat, aut providentiam aliasve divinas perfectiones detrahit Deo: qui ab immortalitate animæ, a pœnarum æternitate aliisque veritatibus, quæ futurorum horrorem ingerunt, mentem omnino avocat, etsi non ore, saltem corde easdem abnegat: qui dubia et dictoria sine numero congerit, ut sibi et aliis persuadeat, nullam esse divinam Religionem: qui demum jus ipsum naturale evertit, veram virtutem, veramque hominis felicitatem; is verus est atheus, non quidem mentis, sed cordis. Verum in his omnibus satis aperte consentiunt Theistæ cum Atheistis, prout ex eorum libris et placitis Theistarum hucusque exhibutum, atque deinceps pluribus demonstrabitur. Nonne enim plerique Naturalistæ cum BOLINGBROCKIO proborum calamitates, prosperam sœpe impiorum sortem, clades publicas, quibus etiam innocentes involvuntur, et quæ sunt hujusmodi plura quotidie in hoc orbe evenientia, pugnare dicunt cum bonitate et justitia Dei? Alii multa etiam in mundo se reperire autumant, quæ cum infinita Dei sapientia minime convenient. Plures cum EDELMANNO nullam asserunt obligationem naturæ rationalis enasci ex voluntate Dei, sed duntaxat a pœnis Magistratum et jure talionis. Alii felicitatem hominis cum EPICURO ad illam brutorum deprimunt, et pro jure naturæ statuunt instinctum naturæ etiam bestiis communem. Idem EDELMANNUS Deum negat esse justum, nisi tantum in personis judicium. Idem BOLINGBROCKIUS impium esse contendit, Deo bonitatem et justitiam affingere, saltem ideis nostris respondentem; indeq; negat, hisce perfectionibus divinis inniti jus naturæ; affirmat autem fanaticos esse omnes, qui hasce perfectiones, quantum fieri licet, in se exprimere conentur. Contra inferni pœnas unanimi omnes sensu ita obstrepunt, ut vel fanatismo illas subjiciant, vel Deum injustitiae arguant.

Itaque cum Deum sibi effingant Theistæ cæcum, improvidum, incurium et injustum, re ipsa cum Athis negant esse Deum; cum perfectiones divinae, quas utrique negant, sint ipse Deus. Atque hinc est, quod BAYLE, legiouis impiæ antesignanus, summopere in suis scriptis dilaudet virtutes Theistarum aequæ ac Theistarum.

II. *Theistæ seu Naturalistæ verius sunt impii.*

PROBATIO. Sicut vix ulli dantur Athi mentis, qui fere omnes corde tantum athei sunt; ita vel nulli vel paucissimi sunt Theistæ, qui ex persuasione mentis abjecto Christianismo sectentur Naturalismum. Cordis namque insipientia et malitia est, qua sicut Atheistæ non esse Deum, ita exoptant Theistæ, non esse divinam Religionem, quæ captivat intellectum, cor refreshat, pravosque affectus coercet. Idipsum Theistarum epicurei mores et doctrina, nec non propria confessio abunde testantur: quis enim ignorat, docere MANDEVILLIUM (a quo non dissentit MONTESQUIEU) quod virtus in Monarchiis obtinere non possit; infastam fore Rempublicam, in qua sola virtus vigeat; vitia ad Reipublicæ felicitatem tam esse necessaria, ut sine illis jaceat laus bellica, plures artes intereant, magna hominum pars egeat, et vita plerisque supersit miserrima? LAMETRIUS per flagitia etiam felices nos fortunatosque hac in vita effici, flagitosissime effutiit. Hos vero duces dum sequuntur Theistæ, et dum his illorum et aliis pestilentibus juris naturæ principiis vitam accommodant; inde illa cordis depravatio et morum scurritas, quæ uti omnem stimulum conscientiae retundit, ita contra frenum omne veræ Religionis recalcitrat. Certus enim sum ex Theistarum resipientium sincera confessione, quod, si Christi fides sola sine operibus fidei ad Christianum nomen sufficeret; si ex mysteriis revelatis nulla morum sanctitas proflueret ad salutem Christiani hominis necessaria: si lex Christi affectibus ac infirmitatibus naturæ plus indulgeret; nullum deinceps fore aut ullum unquam extitisse Theistam. Ast quia adversus carnem et concupiscentias ejus perpetuo decertandum erat, et hæc Victoria difficilior visa est, quam captivatio intellectus; arma in Christum vertit cor impium Theistarum.

Cum igitur peccato originis (quæ est Patrum ac Theologorum sententia) plus depravatum sit cor, quam mens hominis; et experientia teste facilis sit credere, quam vivere christiane; legitima est consecutio, quod rebellio contra legem et moralem doctrinam Christi origo sit rebellionis contra fidem, mysteria et dogmata Christi; ac proin magis impii, quam increduli sint Theistæ ac Naturalistæ.

III. *Hodierni increduli peiores sunt sectariis ac hæreticis.*

PROBATIO. Tametsi in eo cum sectariis concordent Theistæ, quod utriusque ex abusu rationis hallucinentur; in plerisque tamen horum incredulitas illorum superat pervicaciam. Hæretici quidem in divinam revelationem injurii et in fidem orthodoxam perfidi sunt; sed unum duntaxat alterumve dogma veræ Religionis subvertunt; Theistæ simul omnia. Sectarii adeo non abjiciunt Scripturas divinas, ut eas ceu unicam credendorum normam ad suos sensus detorqueant, parati (ut quidam maligne prædicant) ad ejurandam suam sectam, utrumque ex verbo Dei scripto falsitatis ea convincatur; Theistæ omnem omnino Revelationem seu scriptam seu traditam aspernantur. Hæretici utriusque Testamenti miracula et oracula, Mosen et Prophetas,

Christum et Apostolos in veneratione habent; Theistæ despectui habent omnia, et leges divinas inter opera manuum humanarum, prophetias et prodigia inter eventus fortuitos, commenta et imposturas, doctrinam Evangelicam et Apostolicam, imo effata Christi Dei-Hominis inter Confucii, Mahometis aut Epicuri fabulas ac deliria abjiciunt. Sectarii Deum adorant et Filium ejus Christum, reverentur providentiam Dei naturalem et supernaturalem, nec omnia Christi sacramenta, nec omnino repudiant Ecclesiam Christi; Theistæ (siquidem Deum credant) non autem credunt Deo revelanti, et solam adorant rationem; Dei Filium expoliant gloria Redemptoris, sacramenta Christi et sacrificium tanquam superstitiones explodunt, et ceu non ens spernunt ac exsibilant Ecclesiam Christi. Sectarii, quæ sunt juris naturæ, venerantur, ipsamque jurisprudentiam naturalem præcipuo studio a se excultam esse, gloriantur; inter Theistas Anglus ille dicitat, ipsa Decalogi præcepta abrogari posse per Comitia Regni; quin et MORGANUS, CHUBBIUS et LIVIUS per illud Dei imperium de immolando Isaaco totum jus naturæ eversum esse, contendunt. Pudet, quoad omnia recoquere deterrium cacoethes sacrilegi Theismi, ne identidem fidelium mentes foetore pessimo inficiantur.

IV. *Aevi nostri increduli paganis adeo deteriores sunt.*

PROBATIO. Pagani (si Polythei) plures adeo Deos et agnoscebant et colebant cultu, qui videbatur ipsis dignus et acceptus suis Numinibus; nostri increduli renuunt Deum et Dei Filium colere cultu vere divino; seu interno tam intellectus, quia non credunt revelanti, quam voluntatis, quia non obtemperant præcipienti; seu externo corporis, quia negligunt ac spernunt sacrificia, omnesque ritus, quos vel Christus adornavit, vel Ecclesia Christi. Polytheis ac idololatris quedam Religio erat veneranda; nostris incredulis nulla prorsus, quia sicut legem, ita Religionem quoque naturalem, quam verbis tantopere extollunt, reipsa evertunt: quid enim aut legi aut Religioni quamvis naturali magis adversum, quam in omnibus frena laxare naturæ corruptæ cupiditatibus; ultimatum naturæ rationalis finem solis hujus vitæ quam brevis tam miseræ bonis circumscribere; innatum humano cordi desiderium æternorum nonnisi corporea, et cum brutis etiam communi voluptate ac libidine exsatiare; Religionem denique Christianam tam omnibus seculis venerandam non solum perfide repudiare, sed et ludibriis, opprobriis ac blasphemis lacerare?

Pagani (si Athei) equidem paganicam Religionem abjecerunt, sed mille superstitionibus, quas ipsa etiam naturalis ratio respuebat, obfuscata; hodierni increduli contra Christianam decertant castissimam et sanctissimam Religionem, cui sana ratio et a prejudicis ac vitiis libera non potest non dare assensum. Pagani Athei Deum non glorificaverunt, quem nullum esse credebant, quin haec sua impia sensa orbi obtruderent: nam ubi percontabatur CRATES, an Dii delectarentur adorationibus hominum? sapienter reposuit STILPO: «interroga me hoc, quando erimus soli»; ratus, licitum non esse, suos de Divinitatibus sensus parum pudicos in publicum edicere; increduli nostri (uti SCHAFTESBURY cum VOLTAIRE) virtutem ac Religionem ludibriis et irrisionibus exagitandam esse statuant, ut si inter jocos et san-

nas persisterit illæsa, pro ejus veritate standum sit; secus, si per satyricum hoc examen auctoritatis sue detrimentum passa fuerit: quo quid absurdius excoxitari possit, haud scio. Atque ita fit, ut increduli per absurdissima dicteria, exitiosissima scripta, perditissimos versus, spuriissimos sales veram Religionem adoriantur; quo autem medio Religionem discernendi vere stygio, extrema intentantur non tantum Christianismo, sed omni Religioni, honestati morum, quin et saluti Reipublicæ ac Principum securitati.

Obj. I. Theista seu Naturalista via incedit media Atheismum inter et Christianismum; quam procul ergo abest a Christianis, tam longe distat ab Atheistis: et quamvis Christum non adoret; Deum tamen colit, et quo modo agnoscit, glorificat.

Resp. Verum dicas, incredule, te Christianum non esse, quo honore nominis indignus est perfidus in Christum transfuga ad castra impiorum. Quod dicas, nec Atheum te esse; hoc minime verum. Deum, ais, confiteor existentem et providentem? ore scilicet: nam quia sequelæ, quas ex hac veritate deducit Christianismus, te perterrefaciunt, jam corde negas Deum esse; et quia fixam non habes normam credendi, omnis te circumfert ventus doctrinæ; jam addis, jam detrahis tuæ fidei articulis; jam vero si quis cum BAYLIO callidores tuæ fidei technas struit, haud gravate aut naturalem quoque abnegas Religionem, aut certe in pyrrhonismum prolapsus ita de omnibus dubitas, ut Deus, homo, mundus, virtus, vitium, hæc et futura vita merum tibi chaos sint. Ubinam autem hoc in labyrintho vera vité honestas, ubi amor et timor Numinis, ubi spes futurorum bonorum et metus æternorum malorum, ubi aestimatio animi immortalis, ubi sensus libertatis humanae? Isthæc omnia vel intrepide negas cum Atheista, vel de iis protere dubitas cum Pyrrhonista; verissimum ergo, quod dixi ego, Theistas reipsa Atheistas esse ac impios, infidelibus etiam paganis deteriores. Stet namque BAYLE cum suis asseclis ex una, et Socrates cum suis sequacibus ex altera parte; evidens erit, illorum impietatem longe antecedere.

Obj. II. Frivolum est, ait BAYLE, errores et vitia quorumdam Theistarum Theismo imputare. Vitia hominum sunt, non Religionis. Secus idipsum in Christianismum pari, imo potiori jure detorqueam. Sunt etenim Theistæ et Atheistæ, quorum mores ad honestatem apprime compositi, dum illi plurimum Christianorum ad omnem licentiam projecti sunt.

Resp. Si hæc de ea Religione edixit BAYLE, quæ tum per leges, tum per doctrinam, tum per vindictam vitia et concupiscentias malas refrenat, et delicta quævis damnat atque castigat; verum dixit: sed de Christiana Religione, quæ sola cujusvis flagitiæ maximum horrorem ingerit, vitium omne vivacissimis coloribus adumbrat, ceu enormem injuriam adversus immensi Numinis majestatem, ceu rebellionem contra divinam legem execratur, ceu summam ingratitudinem erga summam Dei in homines liberalitatem exprobaret, et ceu sacrilegam foederis cum Deo initi violationem condemnat; quæ sola sub pedibus impii fauces averni reserat, et ingressum Paradisi æternum occludit impio. Dum contra Theismus in seipso flagitosus ad omne flagitium viam pandit, reus est omnium facinorum, scandalorum ac turpitudinum, quarum Theistæ se reos faciunt.

Theismus est, qui seditionem Theistis inspiravit aduersus legem, quæ ex summa divini Legislatoris auctoritate a vitiis cohibuit: qui abstraxit Theistas a fidei mysteriis, quæ fortissima erant ad virtutem hortamenta: qui nau-seam creavit et contemptum præmiorum, quæ suarum legum factores æternum beare Altissimus decreverat: qui metum excussum saluberrimum infaustæ æternitatis: qui hominem brutis exequavit, exterminans a mente humana sensum et boni et mali, et immortalitatis et libertatis. Si vero nihilominus inter Christianos, quorum sanctissima est lex et Religio, reperi-re est flagitosos; sed quorum scelera lex Christiana damnat et vindicat; quid mirum, si Theistarum impietas perfringat repugna omnia honestatis, et latissimam omnibus flagitiis portam aperiat; cum ad istam rebellionem Theismus ipse arma subministret?

Obj. III. Lex Christiana nihil commendat magis, quam dilectionem proximi; et nihil minus præstant Christiani, qui Theistas passim omnes (quos inter non paucos honestas et virtus commendant) tanquam hominum impiissimos liberrime proscindunt. S. AUGUSTINUS adeo dilaudat opera infidelium; et Christiani deteriores faciunt Theistas paganus, a quorum trucu-lenta in Christianos tyrannide quam longissime absint Theistæ, nemo ac omnium minime Christianus ignorat.

RESP. Mirum! non ita pridem Christianorum vitiis, nunc vero idololatrarum virtutibus suam impietatem exornare admittunt increduli. Christianorum vicia nec nego, nec excuso; præterquam autem quod Christiana Religio ea non inducat, minus probet, media etiam suggerit agnoscendi, deflendi, expiandi delicta contra legem Christianam perpetrata; quin et vix unquam sit, ut stante adhuc fide Christianus vitiosus naufragium totius honestatis patiatur. Dum contra incredulo inde a virtutum christianarum naufragio nulla superest tabula, vi cuius morales etiam virtutes conservet, de vitiis et erroribus in errore et vicia pronus ad profundum usque. Laudes, quas idololatrarum laudabilia quedam opera tulerunt ab AUGUSTINO, nec Theistis invideo; et quenam illæ? docet S. Doctor, apparere nonnunquam inter Ethnicos quædam lineamenta honestatis, sed quæ sint extremi veluti ductus Dei imaginis, quam cordis depravati iniquitas delere penitus non potuerit: addit vero, quod vix ulla virtutes veras apud infideles reperias, quas facile omnes saltem vanitas inficiat: addo ego ad mentem omnium Patrum, quod sicut vi Ethnicismi, ita vi Theismi nihil unquam aut honesti aut virtuosi quis operatus sit, aut possit operari, ita ut (quæ est illa Ciceronis in Epicuri et Pyrrhonis doctrinam acerba, sed justa crisis) si vel Epicurei vel Pyrronici, vel idololatræ (vel Theistæ) semper ex præscripto sua pestilentis doctrine operarentur, operarentur semper pessime sine ulla justitia, aequitate, liberalitate, amœnitate, et sine ulla specie virtutis, quæ si quando in illis emicat, non tam fructus est Theismi aut Atheismi, sed singularis exceptio ab impietate doctrine.

Tyrannis paganorum adeo non obstitit prodigiosis Christianismi progressibus, ut hic inter turpissimas Ethnicorum illusiones et acerrimas persecu-tiones latius et lætius effloresceret: Theistarum vero, ceu totidem Christiani nominis deprædatorum, calumniis et blasphemis lacerata, ingens sui detri-mentum conqueritur ac deplorat vera Christi Religio.

Obj. IV. Plenis modiis quævis facinora in Theistas effundunt Christicole, quin ea sciant nominare, et cum veritate ac aequitate vel Theismo vel Theistis exprobare.

RESP. Non Christicole, sed pestifera Theistarum scripta hæc suis aucto-ribus flagitia exprobant. Quis enim in iis sine horro legat, præter adul-terium vix quicquam luxuriæ esse vetitum, et quamvis aliam libidinem esse indulgandam? quoisque ne gentilium quidem Philosophorum progressa est spurcites; et quod unum satis declarat veram causam theistice seditionis adversus puritatem Christianæ Religionis; et in quo Naturalista (vel hoc nomine indigni) non solam Christi, sed et naturæ legem prostituant. Lex est nature, quam æterna veritas hominum cordibus inscripsit, ut caro sub-dita sit spiritui, et concupiscentiis corporeis imperet mens immortalis; igitur si concupiscentiæ altiore volupta et libidine finem non habeant, recta ratio adstringit hominem ad eas coercendas, ut tametsi damnum proximi magis aggravet delictum, ipsa tamen libido carnalis (illo etiam secluso) ceu repugnans recte rationi vitiosa sit et rea criminis; igitur qui libere consentit desi-deriis carnis, nature ordinem pervertit, et partem regiam subdit servili, quæ est imbellè corpus.

Eadem regula boni et mali Theistica quid non invehat injustitiae? exurat enim passio vehemens; urat acrius rei alienæ cupiditas; suggestat insuper Naturalismus, bona post hanc vitam nulla esse speranda; abjiciatur inter præjudicia metus supremi ac æterni Vindicis: quid demum de bonis proximi sat tutum erit a Theistarum sic dicta æquitate naturali? Gloriantur incre-duli, se Christi legem projecisse, sed gratia legum naturalium; harum vero malignos interpres ac infidos executores esse Theistas, eorum libri copiose, sed copiosius eorum mores attestantur.

§ III. COROLLARIA.

Quam sint idololatris consimiles Theistæ, ex Apologetico TERTULLIANI Cap. XVII. hisce conficio: quæris, in quo sit malitia idololatrarum? in eo, quod Deum non agnoscant, quem nolunt agnoscere; verum sufficit contra illos vel sola attestatio animæ, quæ tametsi alligata corpori, pessimis innu-trita principiis, turpissimis enervata affectibus, et detestando idolorum cultu inescata sit; tamen in repentinis casibus Deum et Deum unum invocat: o Deus! Deus videt: Deo commendo: Deus mihi reddet: en igitur testimo-nium animæ naturaliter Christianæ; ita ille. Theistarum impietas in quo? in eo est, quod negent, Deum esse locutum, et Christum esse divinum au-torem veræ Religionis; sed contra testimonium animæ suæ: huic enim per baptismum impressus hæret character Christianismi, cujus posthac dogmata didicit, motiva penetravit, et fidem tenuit. Undenam ergo animæ Christianæ a Christi fide defectio? indomitæ passiones eam subjugarunt miserrimæ ser-vituti, ingerendo lethale odium illius legis, quæ frenum est licentiæ ac libidinis; illius Religionis, quæ terret minis et poenis sontes vindicat semp-tornis; illius doctrinæ, quæ nonnisi puritatem et sanctitatem inspirat. Verum evigilet aliquando Deo excitante anima ex hoc somno mortis; dispa-reant tenebræ, quæ hucusque excæcaverant; detegantur inanæ, argutæ,

deliria Theismi, quæ interim fascinaverant; et Religio Christiana confestim sine ullo labore aut nova sui demonstratione reviviscat in anima cum omni sua luce ac splendore: en testimonium animæ Christianæ, nunquam vere ac reipsa incredulæ, eo tempore, quo et sibi et aliis incredula esse videbatur. Dent superi hanc lucem, et æternis involvatur tenebris irreligio!

SECTIO III.

NULLA THEISTARUM AUCTORITAS AD SUAM IRRELIGIONEM CHRISTIANO HOMINI PERSUADENDAM.

§ I. PRECOGNITA.

Duces impiorum atque incredulorum, ut numerum augeant sequacium, mendacissima quadam suæ doctrinæ puritate, sue vitæ probitate, suæ mortis felicitate incautos irretiunt, quamvis ipsimet in docendo, vivendo et moriendo hominum pessimi atque miserrimi. Doctrinæ suæ a legum naturalium auctoritatè arrogant dignitatem: mores suos a naturali honestate commendant, et vitæ exitum a tranquillitate, quæ in morte, sicut libertas in vita, Theistas reddat vere beatos; utpote qui nihil sperent, beatitate naturali honestati naturali debita contenti; et nihil metuant, cum Deus nec velit, nec possit viros honestos a se æternum avulsos crudelissime excarnificare. Splendida verba, sed verba duntaxat, a quibus res et veritas absunt longissime. Libertas ab officiis Christiani hominis, et immunitas a fatis alterius vite; hæc fere præcipua sunt capita, in quæ incumbunt omnes machinæ incredulorum. At cui demum ista aut libertas aut immunitas inseriat; probis? minime: his enim gratum facies, ubi sua ipsis officia, et horum præmia identidem revokes in memoriam; improbis? his porro rese-rabis januam ad omne scelus patentissimam, ut adeo pro felicitate hominis per Christianismi abolitionem procuranda summam improbitatem, et nullis sat lacrymis deplorandam gentis humanæ perniciem invehant increduli.

His ergo humanæ felicitatis æternæque salutis devastatoribus omnis omni jure deneganda est auctoritas.

§ II. THEMATA.

1. Nulla est auctoritas Theistarum spectatis eorum placitis.

PROBATIO. Qui omnes aut fere singulos evolvit libros, Theisticæ impietatis infames partus, quorum plures ementito prelo et auctore jamdum in fronte stigma gerunt; is cum horrore deprehendet quot ferme lineas, tot pestilentiæ doctrinæ contagia, conquisito quodam nitore et blandi sermonis asperga-

lenocinio, ut quo facilius legentium animos perwäserint, eo altius errorum ac vitiorum veneno inficiant: ut fidem labefactent certius, turpissima et rerum et verborum obscenitate severos et pudicos mores per summum scelus corrumpunt: ut pietati extrema inferant dispendia, execrabilis vitæ licentiam suadent mentibus incautorum. Videlicet prolum hujusmodi insuffissimorum natale solum ibi est, ubi tot jam annis invaluerat libertas Evangelica, quam nunc etiam pertaeserat jugum Christi penitus executiunt, calcato etiam sacrilego pede Evangelio. Deprehendet is in audacissimis versipellium ludionum scriptis, fallacem philosophiam divinis oraculis, frivolas conjecturas prophetarum vaticiniis, cæca præjudicia miraculorum splendori, fatua paradoxa admirabili Religionis œconomiae, effrenem morum doctrinam puritati præceptorum Evangelii, vana criteria tot omnium seculorum integerrimis testibus, dubia et errores pseudosophorum ineluctabili Ecclesiæ auctoritati spurcissime anteponi. Imo deprehendet, possibilitem, utilitatem, necessitatem et existentiam omnis divinæ Revelationis exsibiliari; sanctissimis fidei nostræ mysteriis infamie notam inuri; sugillari divinas Scripturas ceu a fabulis, antilogiis et mendaciis putidas, atque cum omnium scientiarum principiis, cum jure et theologia naturali, rectaque ratione apertissime pugnantes; divinæ Traditionis, quæ ab ore Servatoris et ex afflato divini Spiritus per Apostolos et Christi sponsam ad nos pervenit, oracula amandari ad fabulas; atque in id omnium Theistarum furias conspirare, ut Christianismus tot seculorum et omnium nationum fide, nec non innumerabilium herorum sanguine stabilitus e mentibus hominum eradicatur, discerpatur, proculetur, annihiletur; cui ex orco revocatus surreget Paganismus.

Præterea Theistarum eruditio (justum est judicium doctissimorum in orbe virorum) tota est in Pyrrhonismo, quo clariora quæque inficiuntur: in sesquipedalibus verbis, quæ altum sonent, nihil sensus reddant: in cæca sui demiratione, nec minus cæco despectu aliorum: in carpends moribus quorumvis Superiorum, nec non in sacra siti rei Ecclesiastice: in pessimis artibus exterminandi doctrinam fidei divinæ, depravandi doctrinam morum, suffodiendi legum etiam naturalium genuina placita, totiusque honestatis et virtutum omnium fundamenta evertendi. Nec mirum: nam Celsos, Porphyrios, Julianos, Lampridios, Libanios, aliasque id genus Christiani nominis ac veritatis revelatae infensissimos hostes suos habuere duces et magistros.

De his præclare P. VALSECCII in celebri opere: *dei Fonti dell' Empietà.* Nempe statuta vitiorum omnium impunitate, nemo deinceps erit aut scribax aut dicax in Religionem.

II. Theistarum nulla est auctoritas spectatis eorum moribus.

PROBATIO. Theistarum fere omnium fucati sunt mores, et vita infamis a varia improbitate. Vitia fors æque grassabantur olim, ac hodie; at non tam subdole ac perniciose. Nostri quippe increduli veris etiam criminibus et flagitiis norunt illinire fucum honestatis, eutrapeliæ, epikeiæ, et nescio cuius novæ Ethices pigmentum. Evidem coram viris seu dignitate seu virtute